

Гречишкін І.К.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юр'єв Д.С.

викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИКА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ: ПОНЯТТЯ ТА МІСЦЕ У СИСТЕМІ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Розвиток суспільства є неутримним процесом, який відбувається у всіх сферах людської діяльності. Однак його наслідки супроводжуються як появою нових позитивних явищ на кшталт підвищення рівня правового захисту населення, формування нових методів господарської діяльності, що значно підвищують рівень життя та забезпечення необхідними для існування ресурсами та послугами з однієї сторони, так й підвищенням рівня організації злочинної діяльності та сучасними формами її здійснення з другої. У зв'язку із цим на органи державної влади та світове наукове співтовариство покладається відповідальний обов'язок з розробки необхідних та ефективних теоретико-практичних методів, прийомів та засобів боротьби із викликами реалій сьогодення та формування прогресивної законодавчої бази, що буде здатна забезпечити на достатньому рівні охорону прав та свобод суспільства та держави.

Однією із найбільш важливих проблем сучасного суспільства є боротьба із злочинністю в економічній та пов'язаних із нею сферах, що у науковій спільноті носить назву «білокомірцева злочинність». Серед її проявів особливе місце посідає легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Актуальність даного питання підтверджується тим, що виділення легалізації, як кримінально-протиправної діяльності, відбулося відносно нещодавно, незважаючи на її існування в системі суспільства протягом тривалого часу. Крім того, проблема посилюється дотичністю сфери даної злочинної діяльності із функціонуванням органів державної влади й місцевого самоврядування.

Поява терміну «відмивання» грошей тісно пов'язана із процесами, що відбувалися у США у 80-х роках 20 століття, а саме із зростанням рівня наркозлочинності у країні та подальшими спробами кримінальної спільноти вести гроші, отримані злочинним шляхом у легальний обіг. Наслідком цього стала доповідь президентської комісії США з боротьби із організованою злочинністю, що датується 1984 роком, у тексті якого вперше було подано дефініцію «відмивання» грошей на офіційному рівні. Таким чином, було запропоновано розуміти під легалізацією доходів сукупність діянь та процесів,

направлених на приховування факту існування грошових коштів, що одержані з підстав не передбачених законом та їх використання, із подальшим маскуванням джерел походження таких доходів та впровадження їх у легальний обіг під виглядом законноодержаних[1].

На міжнародному рівні першим нормативно-правовим актом, який хоч прямо й не розглядає проблематику легалізації доходів, однак містить норми, які визначають її як складову кримінально-протиправної діяльності стала Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 року, яка була ратифікована Верховною Радою України 27 листопада 1991 року. Відповідно до положень даного міжнародного документа не було безпосередньо встановлено термінологію «відмивання» доходів, однак вона закріпила, що будь яке приховування джерела одержання грошових коштів в наслідок злочинної діяльності також є суспільно-небезпечним діянням, із яким сторони даної Конвенції, серед яких наразі є й Україна, мають рішуче боротися[2].

Фактично дані події стали поштовхом до активізації локальних органів державної влади окремих країн та загальних міждержавних організації у сфері протидії легалізації доходів, як супутнього явища злочинності будь-яких рівнів, та розробки нормативної бази, що регламентує дану правоохоронну діяльність.

Вітчизняне кримінальне законодавство нашої держави, зовнішнім проявом якого був Кримінальний кодекс від 28 грудня 1960 року, не містив жодних положень відносно цього питання, що свідчило про його застарілість та нездатність протидіяти проблематиці злочинності нової формації.

Вирішенням стало прийняття нового Кримінального кодексу України у 2001 році. З цього моменту законодавцем нашої держави вперше на офіційному рівні було встановлено кримінальну відповідальність за дії пов'язані із майном та доходами, одержаних без законних на те підстав. У сучасній редакції статті 209 КК України, яка й визначає легалізацію подано, що будь які дії пов'язані із набуттям, володінням, використанням чи розпорядженням майном, при наявності фактичних обставин про одержання його в наслідок протиправної діяльності будь-якої форми, а також приховування джерела походження такого майна чи володіння ним, якщо особа знала чи мала знати про злочинний характер надходження такого майна, є «відмиванням» та має наслідком кримінальне переслідування особи, що вчинила дане правопорушення із подальшим притягненням винної особи до відповідальності в міру її вини[3].

Проте, найвищим проявом, що свідчить про намір боротьби України із злочинністю у даній сфері стало прийняття Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення» Об грудня 2019 року. Даний законодавчий акт у своїх положеннях закріпив основну термінологію щодо сфери його діяльності, а також права та обов'язків суб'єктів, що здійснюють моніторинг та протидію легалізації доходів. Варто зауважити, що в основу даного закону було покладено рекомендації розроблені на базі міжнародного досвіду FATF (Financial action task force / Робоча група з

фінансових дій щодо відмивання грошей)[4].

Підводячи підсумок, на нашу думку, слід зазначити, що протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, є одним із складових пріоритетного напрямку України щодо протидії корупції та пов'язаних із корупцією проявів у векторі європейської інтеграції, основною вимогою є наявність сучасної законодавчої доктрини у всіх сферах діяльності суспільства із можливістю забезпечення її функціонування на практиці.

Список використаних джерел:

1. Кашпур Л.М. Протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом/ наукова стаття: Інвестиції: практика та досвід № 3/2018 – с.103-106
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20.12.1988 року, ратифіковано ВРУ 25.04.1991 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text (дата звернення 23.11.2021)
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 23.11.2021)
4. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення 23.11.2021)

Гога І.Р.

курсантка IV курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук В.Г.

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НЕГЛАСНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Аналіз сучасного законодавства України дозволяє однозначно стверджувати, що основним положенням, центральною ланкою в системі інституту таємної співпраці є ст. 275 КПК України. Такий висновок може здатися безпідставним, оскільки в Україні (та інших пострадянських країнах) негласна співпраця традиційно вважається інструментом оперативно-розшукового, а не кримінального провадження. Це належить до компетенції оперативних підрозділів, а не до повноважень органів досудового